

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์
“สงคหัตถุ ---- ธรรมที่เป็นเครื่องสงเคราะห์(ให้มีความสุข)”

คำว่า **สงคหัตถุ** อ่านตามภาษาบาลีว่า **สัง - คะ - หะ - วัด - ถุ** เขียนเป็นไทยได้ว่า **สังคหัตถุ** แปลว่า ธรรมที่เป็นเครื่องสงเคราะห์ เป็นธรรมฝ่ายดีที่สามารถเกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน ตามการสะสมของแต่ละบุคคลว่าจะเห็นประโยชน์ของกุศลธรรมมากน้อยแค่ไหน สังคหัตถุ มี ๔ ประการ ตามข้อความจาก พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต สังคหัตถุสูตร ว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถุ (ธรรมที่เป็นเครื่องสงเคราะห์) ๔ ประการนี้ สังคหัตถุ ๔ ประการคืออะไร? คือ **ทาน** (การให้) ๑ **เปยยวัชชะ** [หรือ ปิยวาจา] (เจรจาไพเราะ) ๑ **อัตถจริยา** (บำเพ็ญประโยชน์ต่อกัน) ๑ **สมานัตตตา** (ความเป็นผู้มีตนเสมอ) ๑ นี่แล ภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถุ ๔ ประการ”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลทุกระดับชั้น ตั้งแต่ความดีขั้นต้นในชีวิตประจำวัน จนถึงความดีที่สามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น แสดงให้เห็นถึงความบริสุทธิ์ของพระธรรมว่า ไม่มีพระธรรมแม้แต่บทเดียวที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดอกุศลแม้เล็กน้อย สังคหัตถุ ก็โดยนัยเดียวกัน เป็นพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นธรรมที่ดึงดูด เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขในชีวิตประจำวันจริงๆ ในขณะที่กุศลเกิดขึ้นนั้น นอกจากจะเป็นประโยชน์ของตนเองแล้ว กุศลของตนเองนั้นยังเป็นที่ไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้อื่นด้วย เป็นทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์แก่ผู้อื่น

สังคหัตถุเป็นธรรมที่สงเคราะห์หรือช่วยที่จะให้ทุกคนมีความสุขในชีวิตประจำวัน มี ๔ ประการ ได้แก่ **ทาน** การให้ ๑ **ปิยวาจา** การพูดคำพูดที่ไพเราะน่าฟัง ๑ **อัตถจริยา** การประพฤติสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๑ **สมานัตตตา** ความเป็นผู้มีตนเสมอ ๑

สังคหัตถุทั้ง ๔ ประการนี้ จะทำให้เรามีความสุขได้จริงๆ ถ้าเราเป็นผู้ที่มีสังคหัตถุ และคนอื่นที่ได้รับสังคหัตถุจากเรา สังคหัตถุประการแรกคือ **ทาน** การให้ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น การให้ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องใหญ่ การให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์กับคนอื่น ให้ได้ทั้งหมดเลย เป็นสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ ก็ได้ เป็นวิชาความรู้ก็ได้ เป็นคำแนะนำก็ได้ และการให้ที่มีค่าที่สุดคือ **การให้ความเข้าใจถูกเห็นถูก** ขณะที่มิจิตเป็นกุศล ก็ย่อมสามารถจะให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่คนอื่นได้ ถ้าเป็นคนที่มีความสามารถ ก็สามารถสอนหรือถ่ายทอดความรู้ นั้นให้คนอื่น ขณะนั้นก็เท่ากับให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์เหมือนกัน แม้จะไม่ใช้วัตถุทาน แต่การให้ความรู้ความสามารถกับคนอื่น ก็เท่ากับว่าเราส่งสิ่งที่ เป็นประโยชน์ให้คนอื่น แล้วคนที่ได้รับก็ต้องมีความสุขมาก ดังนั้นในเรื่องของการให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์ ให้ได้ทุกอย่างที่จะเป็นประโยชน์ มี เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค ความรู้ ความสามารถ เป็นต้น ที่จะช่วยให้คนอื่นได้รับสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ย่อมเป็นสิ่งที่ ดีทั้งผู้ให้และผู้รับ

สังคหัตถุที่ ๒ คือ **ปิยวาจา** คำพูดที่น่าฟัง เป็นสิ่งที่สำคัญมาก สุขของเราในวันหนึ่งๆ จะขึ้นอยู่กับคำที่เราได้ยินได้ฟังมาก ถ้าเราได้ยินคำที่น่าฟัง ย่อมทำให้เรามีกำลังใจ ทำให้เรารู้สึก

สบายใจ แล้วอยากจะมีชีวิตอยู่ต่อไป ก็เป็นสิ่งที่ดี เพราะว่าบางคนอาจจะมีความท้อแท้ด้วยโรคภัย หรืออาจจะมีความท้อแท้ในเรื่องปัญหาชีวิต เรื่องความน่าเบื่อหน่ายต่าง ๆ เศรษฐกิจ รดตติ เป็นต้น ก็เป็นความท้อแท้ได้ทั้งหมด แต่ถ้าเราสามารถมีปิยวาจา คือ คำที่ทำให้คนอื่นมีกำลังใจ สบายใจขึ้น ก็ย่อมเป็นสิ่งที่มโประโยชน์ ถ้าเราเคยเป็นคนทีพุดไม่น่าฟัง เพราะว่าติดนิสัย เคยใช้คำพุดอย่างนั้น บ่อย ๆ แต่ถ่าฟังถึงประโยชน์ของปิยวาจาเราก็จะเห็นตามความเป็นจริงได้ว่ แทนที่เรายะพุดอย่างนั้น เรายะพุดอีกอย่างหนึ่งก็ได้ และประโยชน์ก็มีมากกว่าด้วย คือขณะนั้นจิตใจของเราก็เป็นกุศล แล้ว คนฟังก็สบายใจ มีคำพุดที่ฟังกันสบายทั้งวัน ก็คงจะดีกว่าได้ยินคำที่ฟังแล้วไม่สบายใจ เพราะฉะนั้น ปิยวาจา การพุดถ้อยคำที่ไพเราะน่าฟัง ก็เป็นสิ่งที่สงเคราะห์ให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

สังคหวัตถุที่ ๓ คือ อุตถจริยา การประพุดติสิ่งที่เป็นประโยชน์ หมายความว่าช่วยเหลือ คนอื่นนั่นเอง เล็ก ๆ น้อย ๆ นิด ๆ หน่อย ๆ ก็มีน้ำใจ เช่น ที่โต๊ะอาหาร ยื่นอาหารให้ รินน้ำให้ ยกข้าวให้ เห็นใครทำของตกก็เก็บให้เลย เป็นต้น นั่นก็คือการกระทำสิ่งที่มีประโยชน์ แสดงให้เห็นว่าเรายะสามารถจะประพุดติตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ในชีวิตแต่ละวัน เพราะว่าชีวิตวันหนึ่ง ๆ ที่ล่วงไป ทีละขณะ ๆ จริ่ง ๆ เรียกกลับคืนมาไม่ได้เลย แต่เรายะได้รับประโยชน์อะไรจากชีวิตขณะหนึ่งที่ล่วง ไปแล้ว ดังนั้น การขัดเกลาจิตใจของเราให้เบายะบางจากการเป็นคนเห็นแก่ตัว เป็นคนโลภมาก เป็นคนโกรธมาก มาเป็นผู้ที่เสียสละเห็นประโยชน์ของคนอื่นด้วยการช่วยเหลือคนอื่น อย่างนี้ก็เป็น อุตถจริยา คือ การประพุดติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

สังคหวัตถุที่ ๔ คือ สมานัตตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ การมีตนเสมอมักจะมีปัญหาเสมอว่า จะเสมอกันได้อย่างไร มีลูกจ้างกับนายจ้าง มีพี่กับน้อง มีพ่อกับแม่บ้ำง มีฐานะตำแหน่งใน ราชการต่าง ๆ กันบ้ำง หรือคนในบ้านของเราเองก็มีผู้รับใช้ช่วยเหลือบ้ำง และจะเสมอกันได้อย่างไร แต่ตามความจริง การเสมอในที่นี้ เป็นการเสมอในคุณธรรม ไม่ใช่ในสิ่งที่เรายะมองจากวัตถุ ภายนอก แต่จริง ๆ แล้วถ้าเราเป็นผู้ที่เข้าใจทุกคนเหมือนกับที่เรายะเข้าใจตัวเรายะเองว่า เรายะต้องการมี ความสุข และไม่ชอบมีความทุกข์ คนอื่นต้องเหมือนกันหมดเลย ไม่มีใครต้องการความทุกข์ ความเป็นผู้มีตนเสมอกับคนอื่น จะไม่ทำให้มีช่องว่างเลย และทำให้เรายะมีความสุขด้วย ไม่มีการ เายะเปรียบซึ่งกันและกัน ไม่มีการถือตัวว่าตนเองเป็นคนสำคัญ

โอกาสของกุศลธรรมที่จะเกิดขึ้นนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย เพราะฉะนั้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็นโอกาส ของกุศลประการใดทีจะควรจะได้สะสมอบรมเจริญขึ้น ก็ไม่ปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไป เพราะขณะที่ มีค่ามีประโยชน์ คือขณะที่กุศลเกิดขึ้น ถ่าไม่เจริญกุศล ก็จะเป็นโอกาสให้อกุศลเกิดขึ้น หนาแน่น เพิ่มมากยิ่งขึ้น.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๖๑๗๑๐๖]